

PER DISTANS

Nummer 3
december
2009

I detta nummer: Bryssel, SVERDs nya styrelse, ny forskning, nya böcker, höstkonferensen och mycket, mycket mer!

Ordföranden har ordet

Ordförande:
Ulf Sandström
Tel: 070-603 42 39

Medlemsavgiften,
250 kr för enskild medlem,
2.500 kr för organisations-
medlem, inbetalas på SVERDs
bankgiro nr 5130 - 6702

Per Distans:
Ansvarig utgivare:
Ulf Sandström
Tel: 070-603 42 39

Redaktör:
Gunilla Sterner Kumm
gunilla@sverd.org

Layout:
Andreas Skoglund
andreas.skoglund@livechannel.se

SVERDs Kansli
Box 3033
871 03 Härnösand
Tel: 070-603 42 39

Tryck: Sollefteå Tryckeri AB

Utgivningsplan: 4 nr/år
Upplaga: 800 ex

Hej ! En vintersäsong tar fart samtidigt som nya SVERD-styrelsen startar sitt arbete stärkt av SVERDS höstkonferens "Innovation, kreativitet och e-lärande" den 6-7 oktober i Stockholm.

SVERD, riksföreningen för distansutbildning, vill vara en förändringsorganisation som driver utvecklingen av det nya lärandet framåt på flera håll. Det gäller för oss att påverka teknik, skolmyndigheter och pedagogik för främjandet av det nya lärandet för alla. Medlemmarnas frågor är vår drivkraft och ni kan aktivt vara med i vårt arbete 2009-2010 via vår webbplats www.sverd.org.

Skicka in dina idéer och förslag till oss via e-post till adress: kansliet@sverd.org, läs och bidrag med artiklar till vår medlemstidning Per Distans samt deltag på våra virtuella och fysiska träffar.

Från Höstkonferensen fick vi med flera fokusområden som påverkar SVERD:s arbete framåt. EU-kommissionen lyfte fram behovet av god digital kompetens för pedagoger, innovativt lärande och sökandet efter skalbara effektiva lärosatsningar. Framtidsforskare inspirerade oss och talade engagerat om kampen mellan det virtuella och det fysiska samhället. Ett spännande område för oss är tillgången till digitala arkiv och digitala läresurser som man arbetar med inom företagsvärlden hos Learnify och Natur och kultur samt i de regionala utvecklingsprojekten E-akademien i Härnösand, som utvecklar e-lärande i mellersta Norrland, och den Digitala akademien i Stockholm med KTH som initiativtagare. Svenska föredrag om forskningen inom online-lärande, spel för lärande och mlärande gav en god nationell överblick. Föredrag om vad som händer i Baltikum och Norden från Tiger Leap i Estland, NFF om e-lärande i Norge, FLUID om e-lärande i Danmark och Velvakandi Reykjavik Island om konsten att lyckas med telebildmöten.

Boldic Award 2009, det nordiska priset för innovativt lärande, delades ut under höstkonferensen till Universitetet i Bergen, Norge, för projektet Nätspanska. Se webbplats www.boldic.net.

25 Års Jubileum

Konferensen markerade även att SVERD som organisation firade 25-årsjubileum med tal, musik och middag. Utvecklingen har gått via fokus på korrespondensstudier till högskolefokus och nätuniversitet till ett mer generellt livslångt lärande, lärcentrasatsningar och arbetsplatsförlagt lärande som används av allt fler offentliga och privata företag.

Lärande och förändring

Vi är många som ser sambandet mellan lärande och förändring, där lärande är att se och tänka annorlunda. Twitter, Waves

"Twitter, Waves och 4G är här och eftersom vi människor alltid har varit bra på att använda verktyg, får hjärnkraften en förstärkning av nya metoder och teknikersystem"

och 4G är här och eftersom vi människor alltid har varit bra på att använda verktyg, får hjärnkraften en förstärkning av nya metoder och teknikersystem. SVERD vill driva på utvecklingen inom det nya lärandet och samtidigt hjälpa till att skapa en realistisk bild över vad som är möjligt att göra.

Årsmötet

I samband med konferensen genomfördes SVERDs årsmöte. Förstärkningar i den nya styrelsen är Eva Fähræus, Viveca Asplund och Per Brahm.

Som sagt, vi vill försöka vara en förändringsagent i vår tid och verka för användning av det nya lärandet. Inspiration och kunskap får du tillsammans med SVERD, Svenska riksorganisationen för distansutbildning.

Välkommen till verksamhetsåret 2009-2010!

Ulf Sandström
Ordf SVERD
ordforande@sverd.org
070-603 42 39

Utbildning på nätet - ny avhandling om nätbaserat lärande

I en avhandling, som Linda Reneland-Forsman lade fram vid Växjö Universitet i juni, studeras studenters meningsskapande i relation till ett kursinnehåll och kurssammanhang på nätet. Meningsskapande ska här förstås som en aspekt av lärande, en förutsättning för att ta sig an nya situationer och information inom en utbildning.

Utbildningen som Linda Reneland-Forsman har studerat var ett initiativ från Växjö Universitet att utbilda barnskötare verksamma inom barnomsorgen till lärare i förskoleklass. Upplägget var en nätbaserad, 4-årig utbildning. Samtlig gruppkommunikation på nätet från 10 gruppers arbete under 18 veckor studerades i syfte att kartlägga studenters handlingar och dessa handlingars orientering i kursarbetet.

Avhandlingen bidrar med två viktiga resultat till fältet för nätbaserat lärande. För det första stärks det sociala utbytet betydelse för studenternas meningsskapande. För det andra påvisas positiva effekter av användandet av teknikstödda lärmiljöer i form av tid, mångfald och distans. Resultaten kan kopplas till den påverkan teknikstödda lärmiljöer har på människans

kommunikation. Tid representerar möjligheten till återkommande möten med sin egen förståelse i syfte att utveckla nya och fördjupade perspektiv.

”Distansen skapas av villkoren i den asynkrona kommunikationen och tvingar tankar och tal till skriftspråk och därmed blir tillgängliga för reflektion och förändring”

Mångfald representerar andras röster och bredden som erbjuds i form av delandet av andras erfarenheter. Distansen skapas av villkoren i den asynkrona kommunikationen och tvingar tankar och tal till skriftspråk och där-

med blir tillgängliga för reflektion och förändring.

Avhandlingen diskuterar också hur användning av teknikstödda lärmiljöer kan underlätta utvecklandet av kommunikativa kompetenser.

- Med dessa resultat hoppas jag kunna bidra till en mer nyanserad diskussion kring digitala lärmiljöer, sa Linda Reneland-Forsman inför sin disputation. En fördjupad förståelse för vad digitala miljöer bär med sig i form av kommunikationsvillkor är viktig för möjligheterna till möten mellan nya grupper av studenter, ny teknik och nya distributionsformer inom högre utbildning.

Avhandlingen har titeln *A Changing Experience – communication and meaning-making in web-based teacher training*.

Nätbaserad utbildning - en introduktion

Vad innebär nätbaserad utbildning? Vad ska man tänka på för att lyckas med utbildningar på nätet? Vilka möjligheter och problem finns det med denna utbildningsform? I en på Studentlitteratur relativt nyutkommen bok med ovanstående titel tar sig forskaren Stefan Hrastinskiä dessa och andra viktiga frågor om nätbaserad utbildning.

Författaren ger många praktiska tips samtidigt som läsaren uppmuntras till egna reflektioner. Förutom en översikt av aktuella forskningsresultat återges en mängd kortare intervjuer med personer som arbetar med och forskar om nätbaserad utbildning. Sammantaget visar författaren att teknik som används på ett bra sätt kan vidga möjligheterna till utbildning och lärande.

Till boken hör en webbplats med ytterligare material och möjlighet att ställa frågor till författaren.

Boken vänder sig till lärare, forskare och studenter som vill lära sig mer om nätbaserad utbildning. Den är även relevant för företag och andra organisationer som utvecklar eller bedriver utbildning på nätet.

En recension av boken, skriven av Eva Fåhraeus, hittar du på www.learningnet.se

Forskning inom e-lärande Från teknik på avstånd t

Forskning har bedrivits inom området distansutbildning, e-lärande och flexibelt lärande sedan 1990-talet. Det är verkligen ett tvärvetenskapligt område som berör pedagogik, data- och informationsvetenskap, sociologi, etnografi och psykologi, bara för att nämna några. Ett forskningsområde kan beskrivas genom de konferenser och tidskrifter som behandlar det. Se faktarutan här bredvid!

På 1990-talet skulle den typiska forskningsstudien kunna beskrivas så här:

En lärare skapar eller gör om en kurs till distanskurs och studerar själv hur det fungerar. Det var alltså deskriptiva eller explorativa studier. Sådana studier ledde fram till strukturering av faktorer och definitioner av begrepp, men också nya problemområden att utforska. Modeller skapades för att klassificera olika typer av distanskurser. Man experimenterade med olika pedagogiska lösningar.

Man tillämpade till att börja med huvudsakligen behavioristiska och konstruktivistiska perspektiv på lärande. Senare blev det mer vanligt med de socio-kulturella perspektiven. Det som stod i fokus för studierna var distansen som sådan. Hur kan kurser organiseras och genomföras på distans med bibehållen eller förbättrad ekonomi och kvalitet? Vilken teknik är bäst att använda? Lärarnas beteende diskuterades ingående. Så småningom kom också studenten och lärandet mer i fokus.

Från början av 2000-talet exploderade antalet studier inom detta forskningsområde och studier förekommer nu inom ett brett spektrum av angreppssätt, från rena experiment till etnografiska studier baserade på observationer och intervjuer av studenter och lärare. Jag har valt att titta lite närmare på de avhandlingar som har presenterats i SVERDs regi Under nya hattar under åren 2003 till 2007. Ulf Olsson har hjälpt mig att plocka fram intressanta avhandlingar presenterade under 2008 och 2009. Några av dessa hoppas vi få höra mer om under kommande SVERD-seminarier.

Jag har kategoriserat avhandlingarna utifrån deras huvudsakliga fokus. Det är dock inte helt enkelt att entydigt stoppa in dem i dessa fack eftersom många spänner över flera kategorier. Jag har ändå valt följande fyra kategorier för att skapa en överblick:

- Teknik och teknikanvändning
- Metod, pedagogik
- Organisation
- Individ

Avhandlingarna finns listade här bredvid och du hittar länkar till mer information om dem och ett antal näraliggande artiklar på SVERDs hemsida www.sverd.org

Trender och visioner

Gränsen mellan distans- och campusundervisning försvinner

Tidigare var e-lärande synonymt med distanslärande. Nu ser man mer IKT och Internet som stöd vid lärande som något självklart i all undervisning, oberoende av om studenten kommer till högskolan varje dag, någon dag i

”IKT och Internet som stöd vid lärande som något självklart i all undervisning, oberoende av om studenten kommer till högskolan varje dag, någon dag i veckan eller inte alls”

veckan eller inte alls. Som exempel kan nämnas Stefan Hrastinskis nyligen utgivna bok *Nätbaserad utbildning*.

Jag vill dock betona vikten av att utbildningsväsendet fortsätter att erbjuda rena distanskurser för alla dem som annars inte har möjlighet att studera. Forskning om hur distansen kan överbryggas är fortfarande viktig. Detta illustreras bland annat av Rye.

Kunskapssynen vidareutvecklas: Det socio-kulturella perspektivet i samspel med 'den sociala webben' uppmanar nya processer.

Mattsson och Östlund pekar i sina avhandlingar på svårigheterna att åstadkomma samarbetslärande i praktiken. Det tycks finnas ett gap mellan lärarnas ambitioner och vad deltagarna önskar och gör. Kan forskningen

hjälpa oss att få teorierna att landa i praktisk användning? Exempel på forskare som tacklar dessa frågor är Mukama och Almquist.

Unga 'digital natives' möter lärare med låg digital kompetens?

Många unga känner sig hemma på nätet och skapar sina identiteter där, som Moinian har beskrivit i sin avhandling. Det är dock inte så att alla unga är aktiva på Facebook och Twitter. Många lärare har också börjat använda Web 2.0-funktioner praktiskt i sin undervisning. Detta visar de senaste årens forskning, t ex Reneland-Forsman och Lindberg, men jag upplever att lärarutbildningen fortfarande är hopplöst eftersatt på detta område. Här behövs mer forskning.

Vill man nå ungdomar där de rör sig kan mobilt lärande vara en idé. Det har Lundin skrivit om.

Massutbildning ställer nya krav

Både politiska direktiv och den krassa verkligheten i företagen säger att högre utbildning måste nå ut till vidare grupper. Detta leder till större studentgrupper som ska undervisas samtidigt och att de pedagogiska metoderna behöver anpassas till studieovana deltagare. Distansundervisning är en väg i den riktningen, men då måste teknik och metod vara tillgänglig för de nya grupperna. Begreppet 'open learning' innebär att alla ska ha tillgång till studierna, oberoende av bakgrund och formella meriter. Detta var tidigt en drivkraft för utvecklingen av distansutbildning, exempelvis för brittiska Open University. Jag menar att detta fortfarande är viktigt, och fortfarande problematiskt. Reneland-Forsman berättar i sin avhandling en annan historia än vad tidigare forskning gjort. Menar vi allvar med bredare rekrytering borde vi se studenter som värdefulla resurser, som kan bidra till ändrad undervisning, skriver hon.

Stora studentgrupper i föreläsningssalarna ställer krav på nya tekniska och pedagogiska lösningar, t ex lap-

Till mobilitet och känslor

tops för parallella samtal. Det aktualiserar också användningen av återanvändbara läroböcker, vilket i sin tur ställer frågor kring copyright. Fusk och plagiat är också en anknuten fråga, som behandlas av Nilsson.

Pedagogiska behov driver fram ny teknik, och tvärtom

Under de senaste tio till femton åren har kommunikationsteknikens utveckling varit central för utvecklingen av e-lärande och distansutbildning. Teknik och pedagogik fortsätter att påverka varandra i en kreativ process.

Nu ser vi ett skifte mot teknik som förhöjer och förmedlar känslomässiga uttryck och erfarenheter. Detta kommer att ha betydelse också för lärandet eftersom vi lär mer när vi är känslomässigt engagerade i ämnet och i den vi lär tillsammans med. Forskning visar att förnuft och känslor är starkt kopplade till varandra. Känslorna ger våra tankar riktning och mål. Betyder detta att all undervisning måste vara 'edutainment'? Eller kan vi gå i en annan riktning så att hårt skolarbete blir spännande? Klarar vi att fånga studenternas intresse i flykten?

Slutord

Som synes finns fortfarande mycket ogjort inom forskningen och många nya, spännande frågor att ta tag i. Har du som praktiker idéer till vad som borde beforskas? Är du forskare och vill hitta fler forskningsidéer? Eller vill du sprida och diskutera dina forskningsresultat? Hör då av dig till SVERD. SVERD kan fungera som förmedlande länk och på det viset bidra till att viktiga problem belyses och nya möjligheter tas tillvara.

Eva Fåhraeus

FAKTARUTA 1

Exempel på konferenser

NU2010 - Nätverk och Utveckling.
SUHF - Sveriges universitets- och högskoleförbund

EDEN - European Distance and E-learning Network

CSCL - Computer supported collaborative learning

ICDE - International Council for Open and Distance Education

mLearn - World Conference on Mobile and Contextual Learning

ICODL - International Conference on Open and Distance Learning

Exempel på tidskrifter

Per Distans LearningNet

E-learning - online Symposium

Journals

Digital kompetanse - nordic journal of digital literacy

EJISDC - The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries

EMI - Educational Media International, Taylor & Francis

Computers & Education - Elsevier

ReCALL - European Association for Computer-Assisted Language Learning

FAKTARUTA 2

Avhandlingar 2003-2007

Teknik, teknikanvändning

Hrastinski, S: Participation in Synchronous Online Education, 2007

Metod, pedagogik

Björck, U: Distributed Problem-Based Learning: Studies of a Pedagogical Model in Practice, 2004

Fåhraeus, E R: A Triple Helix of Learning Processes: How to Cultivate Learning, Communication and Collaboration Among Distance-Education Learners, 2003

Svensson, L: Communities of Distance Education, 2004

Lindberg, O: Training Teachers Through Technology. A case study of a distance-based teacher training programme, 2005

Organisation

Grepperud, G: Flexibel utdanning på universitets- og høyskolenivå: forventninger, praksis og utfordringer, 2005

Almqvist, J: Learning and Artefacts. On the Use of Information Technology in Educational Settings, 2005

Baumgarten, M: Anställdas deltagande i läraaktiviteter. En studie av arbets-

platslärande i ett industriföretag, 2006

Lundin, J: Talking about work, 2005

Individ

Olsson, U: Flexibel utbildning - för vem? Framgångsfaktorer i en universitetsutbildning, 2007

Moinian, F: Negotiating Identities: Exploring children's perspectives on themselves and their lives, 2007

Olsson, R-M: Utbildningskontextens betydelse vid lärandeprocesser, 2005

Wännman Toresson, G: Kvinnor skapar kunskap på nätet, 2002

Nilsson, L-E: But can't you see they are lying? Student moral positions and ethical practices in the wake of technological change, 2008

Stigmar, M: Metakognition och Internet, 2002

Avhandlingar 2008-2009

Teknik, teknikanvändning

Paulsson, F: Modularization of the Learning Architecture: Supporting Learning Theories by Learning Technologies, 2008

Metod, pedagogik

Mattsson, A: Flexibel utbildning i praktiken: En fallstudie av pedagogiska processer i en distansutbildning med en öppen design för samarbetslä-

rande, 2009

Kurti, A: Exploring the multiple dimensions of context: Implications for the design and development of innovative technology-enhanced learning environments, 2009

Reneland-Forsman, L: A Changing Experience: communication and meaning-making in web-based teacher training, 2009

Organisation

Hudson, A: New professionals and new technologies in new higher education?: Conceptualising struggles in the field, 2009

Individ

Mukama, E: Information and Communication Technology in Teacher Education: Thinking and learning in computer-supported social practice (in Rwanda), 2009

Rye, S A: Conditions of Connectivity: The Internet and the time-space of distance education in Indonesia, 2009

Östlund, B: Vuxnas lärande på nätet: Betingelser för distansstudier och interaktivt lärande ur ett studentperspektiv, 2008

Höstkonferens 25-årsjubileum

Innovation, kreativitet och e-lärande var titeln på SVERDs höstkonferens, som ägde rum i Stockholm den 6 och 7 oktober och var en jubileumskonferens med dito middag på tisdagskvällen – SVERD firade 25 år! Konferensens tema hade utgångspunkt i det faktum att Sverige har ordförandeskapet för EU och att tema för det Europeiska året 2009 är "Innovation och kreativitet". Konferensen hade också internationella inslag bland såväl föredragshållare som deltagare.

Från EU-kommissionens generaldirektorat för utbildning och kultur kom Godelieve van den Brande som ägnat den senaste tiden åt forskning inom IKT-teknik. Titeln på hennes föredrag var *"Learning, innovation and ICT"*. Van den Brande redovisade ett antal undersökningar rörande eLearning. Som tidigare konstaterats används datorer av unga mer än av äldre. Det förhållandet sätter sin prägel på utbildningen. Det är nödvändigt att satsa mer på datoranvändning inom utbildningssektorn och speciellt inom det livslånga lärandet, betonade van den Brande. Ett mål är att överbrygga skillnaden mellan arbete, lärande och fritid.

Sociala nätverk har dramatiskt påverkat ungdomars liv, men inte skolan, konstaterade Van de Brande och underströk att ICT (Information and

Communication Technologies) måste bäddas in i samtliga lärinstitutioner.

OECD slår fast att vi måste fördjupa debatten om teknologi inom utbildningssektorn. Det är bråttom att "komma ifatt" ungdomsgenerationens ICT-användning för att utnyttja de goda egenskaperna med nya teknologier inom hela utbildningssektorn. Lärarna måste ta till sig den nya teknologin och använda den på ett ansvarsfullt och kritiskt sätt. Det gäller att förbättra lärprocessen med ett holistiskt angreppssätt. STEPS, en första europeisk studie över hur ICT-teknologin används inom grundskolan, visar att ICT än

"Lärarna måste ta till sig den nya teknologin och använda den på ett ansvarsfullt och kritiskt sätt. Det gäller att förbättra lärprocessen med ett holistiskt angreppssätt."

kunskaper och entreprenörskap kommer att värderas allt mer i yrkeslivet. Och detta strök Godelieve van den Brande under:

- The time is over when we can only invest in infrastructure.
- There is a need for a new discourse for e-learning
- The old discourse is still dominant in many countries
- Digital competence is a basic life skill

Rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande

I samband med att Lissabonstrategin antogs år 2000, slogs det fast att "varje medborgare måste utrustas med de färdigheter som krävs för att leva och arbeta i det nya informationssamhället".

Alla EU-medborgare bör enligt överenskommelsen ha följande åtta nyckelkompetenser:

- Kommunikation på modersmålet.
- Kommunikation på främmande språk.
- Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens.
- Digital kompetens.
- "Lära att lära" (inläring)
- Social och medborgerlig kompetens
- Initiativförmåga och företaganda.
- Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Gunilla Sterner Kumm

Godelieve van den Brande och Bengt Wahlström.

idag används övervägande för administrativa åtgärder – inte för undervisning! Inom EU pågår en kartläggning över vilka kompetenser som kommer att efterfrågas. Manuellt arbete kommer att ersättas av icke manuellt arbete som kräver andra färdigheter. Problemlösning och analytiska egenskaper samt språk-

ferensen ubileum

Bengt Wahlström är civilekonom och framtidsforskare samt författare till boken "Guide till det virtuella samhället", en kartläggning av de arenor och mötesplatser på nätet som kan ge människor inflytande och makt.

- Vi har idag, här i Stockholm valt att mötas fysiskt, något som har ett värde i sig. Det öppnar för oväntade dimensioner, sa Wahlström.

Föredraget handlade om maktkampen mellan det verkliga livet och det virtuella dito, och hur det virtuella kan ta sig in i utbildningsfären. Web 2.0 har redan förändrat hela vår tillvaro. Open Source, den nya ekonomin, påverkar oss påtagligt. Ett tecken i tiden är att Nokia tar till sig Linux som

musikvideon och idag skapar ungdomar i USA nya versioner av låten. Den Moldaviska gruppen har på så sätt fått 32 miljoner nedladdningar!

Behovet av nyckelkompetenser allt tydligare

Behovet av nyckelkompetenser blir i

Bengt Wahlström avslutade med att visa "Michael Jackson Tribute - Stockholm July 8 2009". Dansgruppen Bounce hade via nätet samlat människor till Sergels Torg och Stockholms Centralstation och likaså via nätet i förväg instruerat vad de skulle göra. Det fantastiska dansresultatet finns nu på YouTube. Det som sker på nätet är inte konsumtion utan skapande, användande, sa Bengt Wahlström.

Nätet har olika grupper som skapare. Där finns kritiker, samlare, deltagare, besökare, inaktiva... Hur hanterar vi de här grupperna inom utbildningssektorn?

Gunilla Sterner Kumm

Kampen mellan det virtuella och det verkliga samhället

operativsystem. Enda kostnad idag är kunskapskostnaden. Tidsandan är öppenhet och samarbete. Makten förskjuts från producent till konsument/ användare. Att vara användare är att utveckla det andra stället till förfogande. Baksidan av Open Source kan sägas vara att misstag ständigt begås, men det är också positivt, menade Wahlström. Synen på kunskap skiljer sig mellan Encyklopedia Britannica och Wikipedia, där den senare är ett pågående dynamiskt förlopp.

Antag att skolan kommer att befinna sig i "det elektroniska molnet" sa Bengt Wahlström och visade en promotionsvideo för Microsoft Project NATAL (rörelsestyrda spel). Utvecklingen av spel ställer krav på skolan.

Som exempel på spridning på nätet berättade Bengt Wahlström att en Moldavisk popgrupp 2003 publicerade en låt som togs upp av japanska ungdomar. De gjorde sin version av

framtiden tydligare. Wahlström visade ett inslag från YouTube: "Did You Know", väl värt att reflektera över. Bland annat läste vi att

- "The top ten jobs in demand 2010 did not exist 2004" och

- "We are currently preparing students for jobs that don't yet exist"

Den digitala världen exkluderar många. Bengt Wahlström nämnde de idag etablerade begreppen "digitala infödingar" (barn och ungdomar) och "digitala immigranter" (de vuxna).

De digitala infödingarna är vana vid att dra ut användbar information från nätet. Som så många andra påpekade Bengt Wahlström skolans viktiga roll att lära ut att lära. De specifika kunskaperna som skolan lär ut förändras hela tiden. Bengt Wahlström tog upp ungdomars sätt att lära, att de ofta föredrar bilder och video framför text. Att de är vana vid att göra många saker samtidigt – de "multitaskar". Att de inte "beter sig linjärt".

Spännande M-learning-projekt i Danmark

Jörgen Grubbe är ordförande i SVERDs danska systemorganisation FLUID (Forening for fleksibel uddannelse i Danmark). Han talade om erfarenheter av M-learning i Danmark. IT och Telestyrelsen i Danmark har initierat många projekt i M-learning. Elva, sinsemellan mycket olika, projekt har hittills genomförts och utvärderats:

- Energisparande körning i buss och lastbil. Program i mobiltelefonen som ger instruktioner för energisparande körning. 3 dagars kurs överförd till mobilen. Gav mätbara resultat.
- Podcast i gymnasieundervisningen. Egenproduktioner med bild och video skapade av elever som digitala presentationer.
- Mobilt e-lärande för dyslektiker inom industrin. Programmet fungerar

Jörgen Grubbe, ordförande i SVERDs systerförening FLUID, Danmark

- er så att en bild tas av en text och mobilen genomför en uppläsning av texten. Fungerar utmärkt!
- Podcastsändningar till dator av universitetsföreläsningar. Utfört som enkla inspelningar av föreläsningar.
- Interaktiv fortbildning av vårdpersonal via Smart Phones. Nedladdning från dator av läroobjekt. Nästan uteslutande i form av instruktioner.
- Flexibilitet för fortbildning av doktorander. Ljudinspelningar i MP3-format från undervisningen. Pro-

jektet var inte helt mobilt utan handlade mer om att göra utbildningen mer flexibel, mer som Blended Learning.

- Mobilt e-lärande inom cancerbehandling. Browser via internet i mobilen. E-lärande för läkare rörande nyheter i behandlingen.
- Mobile fitness, insats mot fetma hos ungdomar. Viktkontrollprogram i mobilen och personlig sms coaching! Eleverna sms:ar vad de äter och får svar från coachen. Pågår efter projektiden och är en succé. Resultatet är en bestående viktminskning.

- E-lärande för läkare i specialistutbildning. Browser via internet. Instruktioner flyttade från böcker och anteckningar.

- Kompetensutveckling av parkarbetare. Material i handdator initierat via GPS. Situationsbestämda video-instruktioner i gröna arbetsuppgifter.

- När bonden lär med mobilen. Mobilt e-lärande för lantbruket. Podcast (MP3) via nätkopplad radio. Relevant information för bonden, nedladdad på mobilen.

Jörgen Grubbe nämnde några problem i samband med M-lärandet i projekten. Ett är att när lärandet blir osynligt är det svårt med betygsättning/certifiering. Ett annat problem idag är kostnaderna för nedladdning i mobilerna.

Att dela kunskap med varandra och lära av varandra, speciellt inom vår-

den, har fungerat väl i projektet. Att hantera komplicerade situationer, fallbaserad utbildning, fungerade också bra. Situationslärande, repetition, egenproduktion är väl fungerande områden för mobilt lärande. Likaså fungerar mobiliteten för informationsinsamling, materialförmedling, att leverera presentationer, vägledning och lässtöd.

Mobilt lärande svarar mot behov av kunskap i sammanhanget/situationen, menade Jörgen Grubbe. Det stöder ett individuellt lärande. Mobilt lärande fungerar som Peer-lärande. Korta presentationer och miniinstruktioner liksom frågesporter för kunskapskontroll inom kursen fungerar bra i mobiltelefoner och Smart Phones.

Mobilt lärande möjliggör repetitioner efter elevens behov. Det är också ett fungerande verktyg för dyslektiker! Problem i sammanhanget är brist på tillgänglighet och kunskap hos både elever och lärare för att klara den mobila tekniken. Andra problemområden är didaktik, design, verktyg för utveckling, lärarkompetens, samt förankring av mobilt lärande i organisationerna.

Mobilt lärande befinner sig i ett tidigt stadium av e-lärande. Det handlar idag mest om distribution av innehåll och väldigt lite om direkt kommunikation! Potentialen som det mobila lärandet besitter kan ännu inte användas fullt ut beroende på avsaknad av standardisering och (billig) anslutning till internet. Det är svårt att nå ett LMS från mobila enheter och copyrightfrågorna kvarstår att lösa. Stor motivation finns dock hos brukarna såväl som hos lärarna, konstaterade Jörgen Grubbe.

De projekt som inbegrep/aktiverade eleverna var de mest framgångsrika.

Spelets natur är att ha roligt

Målgruppen måste vara förberedd på projektet och den teknologiska infrastrukturen måste vara på plats. Det måste finnas ett behov av e-lärande i organisationen och ett gediget stöd från ledningen. Kompetens från användare och designers måste finnas. Nya projekt samlas nu in för en ny omgång.

Lärobjekten i de genomförda projekten finns samlade på www.skablet.dk.

Kjell Näckros, fil dr inom säkerhetsinformatik vid Institutionen för Data- och Systemvetenskap vid Stockholms Universitet, arbetar som lärare och forskare. Hans område är dataspel och digitala media.

Kjell ingår i en forskningsgrupp som studerar flexibelt lärande, "Reflex". Flexibelt lärande kan vara dataspel, wikis, distanslärande och konventionellt lärosalslärande. Näckros konstaterade först att spel inte är svaret på utbildningsfrågorna! Studenter betar sig olika i olika miljöer. Att skapa ett datorspel är krävande och mycket dyrt. Att spela är snarare ett komplement till andra lärandeformer. Forskningen tyder på att den student som är bra i konventionell utbildning inte vinner något på att undervisningen sker som dataspel. Möjligen kan spelet ge en högre motivationsgrad. Inte alla speltyper fungerar för lärande. Krigsspel, där studenterna ska samverka och interagera socialt, har visat att en del studenter inte klarar miljön i spelen. Dessutom: spelets natur är att ha roligt, inte att lära!

Kjell Näckros tog upp begreppet Edutainment. Det handlar om enkla spel som är byggda för utbildning. De passar för barn men inte för vuxna och ungdomar, menade Näckros. Psykologiskt inträffar också fenomenet att om användaren får information om att spelet är för lärande, försvinner intresset för spelet! Seriosa spelprogram för utbildning har funnits en tid. De fyller vissa funktioner, exempelvis inom vården. Simuleringar är ett ofta förekommande inslag i den här kategorin. Inom företagsutbildning har man använt sig av spelmodellen. Kjell Näckros avslutade med att visa Second Life.

Det finns mycket att utforska inom den webbdistribuerade utbildningen.

Ingen samlad e-learning strategi i Norge

Torhild Slåtto från NFF Norsk forbund for fjernundervisning og flexibel utdanning, försökte definiera vad e-learning är. Vi är inne i en ny era för hela utbildningssektorn, menade hon.

Det finns ändlösa möjligheter att vara student hela livet. Vi har också tillgång till förstklassiga föreläsningar från de bästa föreläsarna. Som ett exempel på det överflöd av nya hjälpmedel för lärande som finns nämnde Torhild Slåtto Google translation, som hon menade fungerar väl för att översätta texter. Många hjälpmedel är gratis. Alla kan vara producenter och publicister idag samt vara interaktiva studenter.

Torhild Slåtto berättade att e-learning som begrepp har försvunnit från Norge. Dock används begreppet fortfarande inom företag. Decentraliserad utbildning är ett mer frekvent begrepp i Norge. Slåtto beskrev sedan visioner och propositioner, som finns inom utbildningsområdet. Ingen handlar om e-learning/distanslärande! Endast digital kompetens har definierats och fastställts. En e-learning strategi saknas i Norge såväl som i Sverige.

Även i Norge talar man om en lap-top till varje elev. Den faktiska situationen är dock att ingen e-learning används för lägre åldrar än 20 år! Yngre elever ska finnas i klassrum. Undantag - samiska barn får utbildning i samiska som distansundervisning.

I Norge finns en organisation inom utbildningsdepartementet som är ett projekt och kallas NDLA Nasjonal digital learningsarena. Målgrupp för projektet är gymnasieelever. Inom projektet har skapats kurser i ämnena norska, matematik och engelska samt hälsa och vård. De kurserna köps av skolorna. Inga böcker används i kurserna, men många föräldrar är emot att böcker saknas. Många små, spridda, privata e-learninginitiativ finns i Norge. NTNU, Norwegian University of Science and Technology i Trondheim är på banan med att ha en del Open course

ware som finns publicerad på iTunes. Nästa universitet i iTunesU är Universitetet i Stavanger. I Norge, på Industriskolen, finns internationell svetscertifiering som e-learning! Den kombineras med workshops för certifieringen. Sex moduler på 1700 timmars utbildning. All teoriutbildning sker on-line. Utbildningen har finansierats av Norsk industri och Aker Solutions. Svetsutbildningen följer EUs regler om certifiering i samtliga EU-länder.

I Norge pågår ett digitalt initiativ för allmänna bibliotek, ett första steg mot e-learning i allmänna bibliotek.

Torhild Slåtto framhöll, att ett nordiskt samarbete skulle kunna vara kostnadseffektivt när det gäller e-learningresurser. Med tanke på att regeringarna har annat att ägna sig åt är organisationer som SVERD och NFF viktiga.

M-learning är ordet för dagen

Johan Lundin, informatiker vid Göteborgs Universitet, talade om M-learning. Mobilt lärande pågår jämt. Är det uteslutande definierat som instruktioner levererade via mobiltelefon? Eller tillgång till applikationer via mobilen? M-learning är så mycket, menade Johan Lundin, och framhöll att den tekniska utvecklingen är delaktig i att M-learningbegreppet uppstått och kommit i fokus. Vad det handlar om är helt enkelt att lära med hjälp av en mobil enhet.

M-learning kan erbjuda ”just in time learning” (inom språkundervisningen till exempel). Tidiga definitioner av M-learning innebar att man använder mobila enheter istället för en stationär dator. Senare har tanken kommit att kunna använda mobila enheter för att hämta in information till klassrummet. Ett konkret exempel är vid exkursioner i fågelskådning. Enkelt att sända bild och ljud från naturen in i klassrummet. Johan Lundin har tidigare samarbetat med Ericsson. Då låg fokus på ”just in time learning”. Tanken var att anställda skulle kunna utnyttja även fem minuters paus för att lära något nytt.

Lundin visade en film från år 2000, som illustrerade hur man då tänkte när det gäller M-learning. Liksom flera andra betonade Johan Lundin att vi idag använder utbildningsmodeller för ett förgånget samhälle - självhushållet! Skolan som fabrik för lärande. Tekniken erbjuder mängder av möjligheter för att publicera och samla in och använda innehåll från internet (Flicker, Twitter, mobile phone, iPod, iPhone, YouTube, digitala kameror, bärbara datorer).

Forskning om lärande är ofta fokuserad på skolan och inte på det lärande

som sker i vardagslivet, utanför lärosalen. Forskningen är inte heller fokuserad på vad studenterna gör i skolan och vad de förväntar sig. Det finns dock undantag. Johan Lundin visade en kort film (time laps) som visade hur studenten tar med sig tekniken in i och ut ur klassrummet. Vid M-learning har läraren mindre kontroll över vad studenterna gör i sina bärbara datorer. De är ju personliga, mobila, verktyg. Den bärbara datorn hjälper studenten att flytta läroprocessen mellan olika miljöer. Studenten är inte bara nyttjare, utan varje individ skapar sina egna läroobjekt. Johan Lundin tog upp det hot som bärbara datorer kan utgöra i skolan. Läraren ser klass-

”idag använder utbildningsmodeller för ett förgånget samhälle - självhushållet! Skolan som fabrik för lärande.”

rummet som sin egen scen där studenterna ska ta till sig information, inte delta med att skapa kunskap. Frågan är snarare hur läraren ska kunna utnyttja den mobila teknik studenterna lyfter in i klassrummet.

Johan Lundin berättade om en student som själv sände föreläsningar till en kamrat i Thailand, där kamraten befann sig och studerade på privat skapad distans. Nya verktyg förändrar gamla regler. Frågan är: Lära i lärosalen hjälpt av lärare eller att lära överallt med stöd av tekniken?

Mobil teknik sammanför utbildning och arbete, menade Lundin. Mobil teknologi integrerar teknik och pedagogik. Paradoxalt nog är de gamla datorsalarna idag åter populära eftersom att de utgör goda arbetsrum för bärbara datorer! De öppna samlingsytor som inredningsarkitekterna skapar fungerar inte! Johan Lundin visade också hur studenter lokalt med sina lap-tops kan skapa samverkan. De öppnar ett lokalt nätverk i rummet mellan sina bärbara datorer med Blue Thooth-teknik. Lundin berättade om hur han själv integrerat mobiltelefoner i lärandet. I det här fallet var uppgiften att hämta material ute på företaget. Mobilen blev den naturliga datainsamlingsenheten.

Värt att reflektera över för framtiden är också det faktum att i U-länder finns mobiler, men inga bärbara datorer. Samt att det idag säljs fler Smart Phones än konventionella mobiltelefoner.

plattformen och ta fram de funktioner som bäst passar deras undervisning.

Lösningen som Lane föreslår är att lärare som ska börja med nätbaserade kurser först ska bestämma det pedagogiska upplägget på sin kurs och sedan få hjälp med att plocka fram de funktioner på lärplattformen som stöder det.

Artikeln hittar du på www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin

Styr lärplattformar pedagogiken?

I en artikel i First Monday, Peer-reviewed Journal on the Internet skriver Lisa M. Lane att lärplattformar påverkar pedagogiken mer än man tidigare har anat. Artikeln har titeln Insidious pedagogy: how course management systems impact teaching.

Även om dagens lärplattformar innehåller funktioner som stöder en kon-

struktivistisk pedagogik så är dessa funktioner oftast väl gömda och bara de mest IT-erfarna lärarna hittar dem. Oerfarna lärare, menar Lane, använder oftast bara de funktioner som är förprogrammerade och det betyder att lärarens pedagogik begränsas till det som verkar vara möjligt på plattformen. Lärare som arbetar mycket med olika webbverktyg kan lättare hitta på

erensen obileum

The art of online conferencing - A cook book for the digital age

Sigrún Gunnardóttir, systemvetare från Island, hade gett sitt föredrag ovanstående titel, och hon berättade om hur en "kokbok" för webbkonferenser håller på att växa fram. Sigrún Gunnarsdóttir gjorde en historisk exposé: Första mobiltelefonen dök upp 1924. 1927 togs det första videokonferenssystemet fram och 1973 kom den första mobiltelefonen.

Nästa steg blir kanske att "teleportera" kursdeltagare som hologram. Gunnarsdóttir framhöll, att webbkonferenser ökar i användning. Att hålla kontakt utan att behöva resa gör

Sigrún Gunnardóttir

webbkonferensen tilltalande. Hon levererade ett antal tips och tricks som alla kan använda för att göra webbkonferensen bättre, roligare, intressantare och mer givande för alla deltagare.

WEB-based semiNAR (Webinar)

Noggranna förberedelser är, som vanligt, essentiellt. Att välja bra utrustning och kolla tekniken samt kolla tekniken igen är av största vikt. Den nya varianten av webbkonferens - WEB-based semiNAR (Webinar) kommer mer och mer. Det är en envägsföreläsning, och som sådan kan formen även benämnas webcasting. En webbkonferens är till sin natur kollaborativ.

Vilka egenskaper ska ett bra webbkonferenssystem besitta?

Sigrún rekommenderade bättre kameror och bättre utrustning i allmänhet. Även miljön där deltagaren sitter är viktig. Ljus och ljud är viktigt. En bra chattfunktion är viktig för samverkan mellan deltagare. Stöd för presentation av bilder är viktigt liksom hur white-boarden är utformad.

Skärmdelning kan vara av värde för att kunna dela ut information. Röstning och undersökningshjälpmedel finns i vissa system. De hjälper till att göra sändningarna mer intressanta. Att kunna påkalla sin uppmärksamhet är användbart, men används sällan. Att kunna göra en inspelning är bra funktion.

Automatiserade inbjudningar till webbkonferensen är en värdefull finess. Det är viktigt att reflektera över alla parametrar för att välja rätt.

Det finns idag ett drygt 20-tal system på marknaden! Adobe Connect Pro tillhör de sex bästa menade Sigrún Gunnarsdóttir. Citrix anses vara det bästa systemet. Notera att den här värderingsgraderingen gäller för användning inom företag - inte skolor och lärosäten! Bland problemkällor nämndes brandväggar. Viktigt att hålla rätt på miljöljud, fläktar, ljud från angränsande rum och liknande.

Flagranta exempel

Gunnarsdóttir visade ett par flagranta exempel på vad som kan hända om

man inte har kontrollerat allt i förväg. Hon levererade en bra, användbar, checklista för webbkonferens (kommer i kokboken). Viktigt är att utse en moderator för webbkonferensen!

"bilden är avgörande för igenkännandet och kontakten!"

Sigrún Gunnarsdóttir noterade att vi i Norden tycks vara mindre benägna att delta i diskussioner som deltagare i en webbkonferens. I USA är det motsatsen. 30-50% bör vara i form av föreläsning, resten ska ske kollaborativt. Det kräver planering. Som lärare anser Sigrún Gunnarsdóttir att man måste skapa avbrott med interaktiva övningar, två och två tillsammans. Grupparbeten är bra att lägga in liksom brainstorming, brainteasers, frågor och svar, att be studenterna visa sitt material, fokusera diskussionen, projektbaserade aktiviteter, fallstudier.

Till sist kom en fråga från auditoriet: Måste alla se varandra? Sigrún Gunnarsdóttir svarade, att bilden är avgörande för igenkännandet och kontakten!

Läroobjekt inlåsta i trädgårdar

Alastair Creelman, Linnéuniversitet, är känd för SVERDs medlemmar genom sina Flexspaningar. Creelman talade på temat "Open Learning - Breaking out of the Walled Gardens". The Walled Garden är ett slutet rum. Privat, intimt, där omvärlden inte kan tränga in. Varför ska bara omkring 35 elever/studenter ha tillgång till lärarens information? Varför inte alla? Varför är kursmaterial bara tillgängligt för de fåtal som går kursen?

Creelman fortsatte att tala om Open Learning. Begreppet handlar inte om att vi ska lägga ut läroobjekt på nätet. Det är en fråga om hur fort vi hinner göra det! Det finns mängder av metoder för att publicera och erbjuda läroobjekt på nätet. Innehåll, kursmaterial finns överallt. Alltför många lärare skapar idag kursinnehåll som redan finns på nätet. Vad läraren istället kan göra är att skapa sammanhang och filtrera allt material som redan finns tillgängligt. Vi måste undervisa i hur vi filtrerar information på nätet.

Alastair Creelman gjorde en exposé över olika, fria läroobjekt. MIT (Massachusetts Institute of Technology) har Open course wear. Vem som helst får använda material från MIT. Det ger MIT goodwill! Open University UK erbjuder mängder av läroobjekt som vem som helst får använda. Men i Sverige låser vi in våra läroobjekt i våra "trädgårdar". Alltför få lärare uppmanar sina elever/studenter att gå till MIT och Open University för att samla material som sedan kan diskuteras. Creelman presenterade iTunesU och det enorma material som redan finns tillgängligt. Men inget svenskt universitet finns på iTunesU - ännu! Academic Earth var nästa sajt. Seminarier och föreläsningar finns tillgängliga där. YouTubeEdu är en ny kanal på YouTube. Det är hög kvalitet på de filmer som finns där, tillgängli-

ga för användning i den egna kursen. Teacher Tube är en annan källa att ösa läroobjekt ur. Så finns kollaborativt lärande. En "bottom up" rörelse där lärare bjuder varandra på läroobjekt på ett filantropiskt sätt. Lustigt nog sker det här i USA, en nation med de mest rigida upphovsmannarreglerna. OERCommons, Wikiversity, Wikimedia Commons, Wikibooks är källor som det bara är att ösa material ur. Fritt tillgängliga läresurser möjliggör för alla att ta del av materialet och bidra till det informella lärandet.

Lärosätenas roller är att erbjuda struktur och sammanhang och att examinera studenter, menar Alastair Creelman. För läraren är den nya rollen att vara mentor och guide. Erbjud "digital literacy".

Sverige har gått vägen att låta alla lärosäten skapa sina egna distanskurser. Inte som i andra länder, med specialiserade nätuniversitet som till exempel Athabasca University. Kanske har omvärldens metod varit mer framgångsrik. Creelman nämnde University of the People och P2PU Peer to Peer University. Vid det sistnämnda nätuniversitetet hjälper och leder studenter varandra genom kurserna! Allt finns tillgängligt. Öppet och gratis. I andra länder erbjuds högre utbildning

billigt och effektivt. Det finns kurser öppna för alla. De som betalar får snabbare hjälp av lärarna.

Alastair Creelman avslutade med att tipsa om några bloggar om nätbaserat lärande:

Alastair Creelman

- Flexspan (swedish)
- Corridor of uncertainty (english)
- Twitter <http://twitter.com/alacre>
- Delicious (social bookmarking) <http://delicious.com/alacre>
- LearningNet (news site)

Call for papers till EDEN-konferensen i Valencia den 9 – 12 juni

2010 års stora EDEN-konferens kommer att genomföras i Valencia i Spanien. Konferenstemat är *Media Inspirations for Learning – what makes the impact?* Deadline för att lämna in papers är den 29 januari 2010.

Som Keynote speakers kommer konferensdeltagarna att få lyssna till bland andra George Siemens från University of Manitoba i Kanada, Martin Bean från The Open University i Storbritannien och Andy DiPaolo från Stanford University i USA.

Läs mer om konferensen på www.eden-online.org

erensen bibleum

Bo Dahlbom är professor vid IT-Universitetet i Göteborg. Han är medlem i vårt svenska IT-råd och har skrivit boken Sveriges framtid, Liber 2007. Bo Dahlbom vill peka på sammanhang i tillvaron. Hur och varför förändring sker kan förklaras.

Tre faktorer skapar samhällsförändring menar han:

1. Tekniken. Ökar produktiviteten. Gör det möjligt att skapa artefakter så vi kan bygga om vår värld.
2. Kampen för tillvaron delar vi med alla andra arter på planeten. Tävlanget kräver regler. Vi använder teknik i tävlanget.
3. Vi byter och handlar med varandra. Tjänster, varor och idéer. Det är motorn för samhällsutvecklingen.

som idag. 1800-talet tillhörde brittena, 1900-talet USA och 2000-talet tillhör Kina, konstaterade Bo Dahlbom. Det vi gör här måste stämma med resten av världen, hävdade han.

Ett exempel; Samhällets fokus har flyttat från tillverkning till handel idag. Kommersialiseringen kommer att tillta. Det följer av förändringsprocesserna. Internet innebär att många tjänster kommer att läggas på nätet.

Tid blir över för handledning och an-

Tekniken, kampen och handeln - Sveriges framtid

Bo Dahlbom tog oss ut på en resa bakåt i tiden, till 1700-talet. Han berättade hur det moderna miraklet skapats. Levnadsnivån i slutet av 1700-talet var densamma som på bronsåldern eller i Afrika för 7500 år sedan. Några få hade en levnadsstandard liknande den vi har idag. Sedan 1800-talet har vi fått det 50 gånger bättre!

En explosion i Europa

Nu kan vi på en dag höra mer musik än vad en medborgare på 1700-talet kunde uppleva under ett helt liv. Vi lever i överflöd! Vi lever längre och är friskare. Medellivslängden i Europa vid 1700-talet var 30 år. I slutet av 50-talet var den över 70 år. Samtidigt kom TVs genombrott! Sambandet mellan innovationer och välförstånd och livslängd är värt att studera. För 20 år sedan kom PC:n. Tio år sedan kom e-post till kontoren. Vi har haft Internet under tio år. Det är omöjligt att förutse hur det kommer att se ut om tio år. Men ett är säkert: det ser inte ut

dra sorters tjänster. Internet är ett kunskapsverktyg. Men skolan utbildar för ett industriarbete som inte längre finns kvar! På 1800-talet var samhället ett självhushåll. Kunskapsbehovet var då tillverkningskompetens.

Bo Dahlbom kastade ut många frågor: Hur mycket av det vi konsumerar idag har vi tillverkat själva? Varför är det viktigt att kunna skriva? Beror det inte på hantverkssamhället? Idag behöver vi överblick. Varför inte låta kinesiska civilingenjörer räkna, men på våra uppdrag? För att inte bli fast i det förflutna måste vi vara nära det som förändras. Därför måste skolan vara nära samhället! Web 2.0 innebär nätverkande. Det har betydelse för hur innovationer kommer fram. Användare står idag för innovationerna, konsumenterna hittar på och användarna organiserar sig. Vi får gemenskaper som innoverar.

Ska vi utbilda våra barn och ungdomar för ett samhälle som inte längre finns?

Boldic Award för nätspanka

Den första dagen på SVERDs höstkongress avslutades med prisutdelning för Boldic Award. Årets pris gick till Norge. Universitetet i Bergen fick priset för kursen Distanskursen "Nettspank". Åse Johnsen från universitetet tog emot priset.

"Nettspank" är flexibel, distansbaserad och byggd som en -kurs. Den riktar sig till lärare som snabbt ska kompetenshöjas. Möjligheten till synkron kommunikation med Adobe Connect är en av framgångsfaktorerna för utbildningen.

Åse Johnsen från universitetet i Bergen tar emot Boldic Award.

I början av 2010 kommer utlysningen till nominering för kommande Boldic Award. Börja redan nu att fundera över vem du vill nominera!

Höstkonferensen 25-årsjubileum

Det estniska tigersprånget

Jyri Lossenko arbetar vid Estonian Information Technology Foundation. Verksamheten är en stiftelse grundad av den estniska regeringen, Tartu University, Tallinn Technical University, Eesti Telecom, Association of Estonian Information Technology samt ett antal telecomföretag. Jyri Lossenko hade gett sitt anförande rubriken National Cooperation Model for e-Learning.

Lossenko berättade om Tiger Leap Foundation, skapad 1996 för att bygga en infrastruktur för bredband och sprida grundläggande datorkunskap i estniska grundskolor. Han framhöll likheten - ett stort lokalt ansvar - mellan den estniska modellen och våra nordiska länder. Tigersprångets andra fas inträffade 2001-2005. Då var utbildning av lärare, fortsatt utveckling av infrastrukturen och stöd till skolor i fokus. Resultatet blev en dator per 15-20 studenter, och samtliga skolor fick tillgång till bredband.

När Jyri Lossenko kom in i projektet, slog det honom att det fanns mängder med små, individuella projekt. Ofta var de drivna av en lärares personliga mål snarare än av gemensamma behov. Ett resultat av den "bottom up"-process som dittills präglat hela Tiger Leap-projektet. En central e-learning policy från regeringshåll saknades. Idag har man en regeringspolicy för e-learning. Lossenko noterade att, säreget nog, användes datorer i estniska skolor bara för administrativa uppgifter, plus att skriva Word-dokument. 2003 hade man nått 59 000 (95%) av alla studenter och fått dem att samverka inom e-University konsortiet.

Staten kan inte diktera strategisk användning av ICT, institutionerna är autonoma. Men stiftelsen stöder uppbyggnad av ICT kapaciteten. Support och utbildning är centrala arbetsuppgifter. Stiftelsen har byggt en portal för e-learning som innehåller lärobjekt och andra hjälpmedel för lärare. På så sätt är de flesta kurser åtkomliga för alla. Nu vill man utveckla kurserna så att de blir mer flexibla och får

"säreget nog, användes datorer i estniska skolor bara för administrativa uppgifter, plus att skriva Word-dokument"

högre kvalitet. Stiftelsen stödjer i sitt arbete lokala lärcentra. Projektet gör det möjligt för Estland att kunna konkurrera med andra utländska lärosäten.

Stiftelsen får sitt största kapital från EU- och ESF-fonder (79%). Staten bidrar med 17% till verksamheten. Centralt för stiftelsens arbete är att driva utbildning av lärare. Tre grund-

läggande kurser, 17 kurser på tillämplig nivå och fyra kurser på avancerad nivå pågår hösten 2009. Stiftelsen sammanställer kurserna från estniska universitet, man skapar inte kurser och undervisar inte. Sedan stiftelsens start för sex år sedan har omkring 3000 lärare utbildats. Idag får lärarna en liten ersättning för sina e-studier. Stiftelsen har skapat ett antal multimediacenter för att stötta lärare som önskar göra mer avancerade presentationer. Allt producerat material inom projektet måste finnas tillgängligt för alla.

I Estland försöker man skapa en större öppenhet och attitydförändring för att lärare ska dela med sig av sina lärobjekt. Stiftelsen försöker skapa en kvalitetsmärkning av e-learningkurser. Det gäller dock bara utformningen, inte innehållet. Lärplattformar som används i Estland är Moodle plus en egenutvecklad plattform kallad IVA. Man utvecklar Single Sign on system plus enklare system för betygssättning. Man använder videokonferens med inspelningsmöjlighet. Information om verksamheten sprids via nyhetsbrev, seminarier och konferenser.

Det behövs en gemensam definition av e-lärande

I oktober arrangerade Högskoleverket och European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) en workshop i Sigtuna om utvärderingar av e-lärande, Utvärderingsorganisationer och experter inom e-lärande diskuterade allt från integration i nationella utvärderings-system till ökat samarbete mellan EU-länderna.

Per Westman, Högskoleverkets projektledare för konferensen, menar att

en mer internationaliserad utbildning i framtiden kommer att ställa höga krav på kurser som ges av flera universitet i olika länder. Hänsyn måste då tas till olika länders system för utvärdering. Förhoppningen är att kontakter knyts mellan utvärderare och experter inom e-lärande.

I sammanfattningen av konferensen konstaterades

• Det är viktigt att mötas och diskutera utvärdering på europeisk nivå

och mellan olika instanser i utbildningssektorn.

• Det behövs en gemensam definition av e-lärande för att tala samma "språk".

• e-lärande måste vara en integrerad del av högre utbildning, och utvärderingarna bör täcka alla aspekter av e-lärande. För det behövs rätt expertis hos utvärderarna.

SVERDs styrelse 2009 – 2010

Vid SVERDs årsmöte den 6 oktober valdes följande styrelse:

Ulf Sandström ordförande
Henrik Hansson vice ordförande
Anita Eklöf sekreterare
Erica Sahlin kassör
Viveca Asproth ord. ledamot
Eva Fåhraeus ord. ledamot
Johnny Jacobsson ord. ledamot
Kerstin Nahmuth ord. ledamot
Per Brahm suppleant
Jan Bäcklin suppleant
Lars-Göran Hedström suppleant
Klas Tallvid suppleant

Här presenteras de tre för året nya styrelsemedlemmarna. Om alla i styrelsen kan du läsa på SVERDs hemsida www.sverd.org

Viveca Asproth

Viveca Asproth är professor i informatik vid Institutionen för informationsteknologi och medier vid Mittuniversitetet. Hon arbetar som prodekan inom fakulteten för Natur-

vetenskap, teknik och medier. Vivecas nuvarande forskning är inom området Teknisk information, där hon leder ett program som involverar elva större och mindre företag, och inom området Risk och kris.

Viveca har lång erfarenhet av e-lärande. Institutionen har ett brett utbud av kurser och program på distans. Viveca ansvarar för fem doktorander.

Eva Fåhraeus

Eva Fåhraeus disputerade inom data- och systemvetenskap vid KTH 2003. Avhandlingen handlar om lärande via nätet, speciellt i samarbete. Eva har forskat och undervisat inom detta område och i människa-datorinteraktion i tolv år. Våren 2008 utkom hennes bok "Lär där du är – Handbok och webbplats för distansstudier och andra som lär på nätet.

Åren 1967 – 94 arbetade Eva med systemutveckling, organisationsutveckling och ekonomistyrning i näringsliv och förvaltning, som anställd och som egen konsult.

För närvarande är Eva en aktiv pensionär som verkar för mer och bättre distanslärande.

Per Brahm

Per Brahm är konsult inom e-lärande och managementfrågor som berör IT. Han är vd i Contento Svenska AB, som är ett av de ledande företagen i Norden inom e-learning och IT-system för flexibelt lärande, och Learnify AB som har samlat över 40 000 digitala läresurser och även erbjuder "betalresurser" från företag. Learnify samarbetar med skolor och högskolor bland annat genom eAkademien och Digitala Akademien

Digitala läresurser – överförbarhet är viktigast

Det är viktigt att digitala läresurser har god överförbarhet, det vill säga att de inte bara kan hittas och användas utan att de också kan anpassas och vidareutvecklas när det behövs.

Så står det i artikeln God överförbarhet – viktig egenskap hos digitala läresurser på Skolverkets webbsida "IT för pedagoger". Spridningen av öppna läresurser i Sverige är fortfarande ganska begränsad, i synnerhet inom högre utbildning, men artikeln pekar på ett flertal viktiga faktorer för att driva på utvecklingen.

Till exempel kan val av filformat vara avgörande för spridningen, och faran är att populära format som PDF eller Flash är svåra att redigera efteråt. Man måste se till att använda ett redigeringsbart format om man vill att andra ska kunna vidareutveckla ens material.

På uppdrag av Skolverket har företaget Metamatrix tagit fram rapporten

"Möjligheter och svårigheter att vidareutveckla och översätta digitala läresurser." Rapportförfattaren Krister Widell säger i Skolverkets artikel:

? Det krävs helt enkelt ett större intresse bland myndigheter, aktörer och allmänhet för att vi ska kunna komma vidare. Framför allt behövs ett systemövergripande perspektiv på digitala läresurser som tar fasta på hur de kan bidra till att utveckla undervisningen i skolan. Idag kommer entusiasmen underifrån, från lärare som ser möjligheterna och börjar arbeta på nya sätt. Men frågan är om det räcker.

Rapporten hittar du på www.metamatrix.se

Ny bok från EDEN

EDEN (European Distance and e-Learning Network) har nyligen gett ut en bok som innehåller ett urval av de bästa bidragen till organisationens konferenser under de senaste åren. Boken, som är på 928 sidor, har titeln *Distance and E-learning in Transition Learning Innovation, Technology and Social Challenges*

De "conference papers" som valts ut är uppdelade i olika teman:

Part 1: The Development of Distance Education and e-Learning

Systems Development

Efficiency and Effectiveness of Distance Education and e-Learning

Professional Development

Socio-Cultural Issues of Distance and e-Learning

Part 2: Teaching and Learning Environments in the Making

Pedagogical Concepts

Learner Needs, Styles and Identities, Perceptions, Readiness

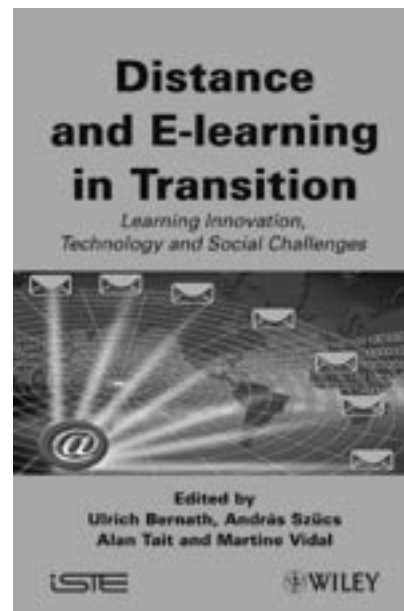
Course Development and Instructional Design

Collaborative Learning and Social Networking

The World of Work – E-Skills and Employability

Boken kostar 127 euro plus frakt (för EDEN-medlemmar 99 euro plus frakt)

och kan beställas från EDEN, www.eden-online.org

Hinder mot förändring

Kanadensaren Tony Bates har skrivit en mycket intressant artikel i tre delar om varför högre utbildningsinstitutioner har problem med att fullt implementera IKT i sina utbildningar.

Bates menar att de stora akademiska universiteten inte behöver ändra på sin modell eftersom de riktar sig mot eliten och erbjuder en utbildning som ger status och inflytande. De mindre lärosätena å andra sidan bör inte försöka konkurrera med de stora och bör inse att de måste anpassa sig bättre till nya utbildningsformer.

Tony Bates anser, att staten har en stor roll att spela om högre utbildning ska förändras. Bara genom tydliga initiativ uppifrån kan betydelsefulla förändringar ske. Inom lärosätena finns det en för splittrad struktur för att kunna driva igenom stora förändringar utan tryck utifrån.

- One reason for this is that decision-making is deliberately dispersed in universities. The autonomy of the individual faculty member, and the view that senior academic administrators are there to serve the needs as much of the faculty as the students, means that it is difficult to make deci-

sions for radical change. The demand has to come from the professors themselves, and we have seen that what they want is the traditional, elite model. There are then no real incentives for change, either internally or externally, and few power levers to bring about such change.

Artikeln, Using technology to improve the cost-effectiveness of the academy

hittar du på

<http://www.tonybates.ca/2009/10/10>

Alastair Creelman

Mid Sweden Office i Bryssel

SVERDs studieresa 2009 gick till Bryssel och innehöll en rad intressanta besök, inklusive en rundvandring på EU-parlamentet. Här berättar Anita Eklöf om verksamheten vid Mid Sweden Office.

Mid Sweden Office är region Mittsveriges europakontor i Bryssel. Övriga svenska regionkontor är North Sweden, Central Sweden, Stockholm Region, West Sweden, East Sweden, Göteborg och Malmö. Det finns ungefär 280 regioner inom EU och de flesta är representerade i Bryssel. Mid Sweden Office kan ses som en typisk svensk regions Brysselkontor. Kontoret är lägenhetsliknande och inrymt i ett äldre vackert hus som kontrasterar mot de moderna EU-byggnaderna några kvarter därifrån.

Mid Sweden Office bedrivs som ett projekt under 2004 - 2008 med förlängning till 2010. Dess funktion är att vara en länk mellan EU och regionen, och man jobbar med bevakning av för regionen intressanta områden. Huvudmän för Mid Sweden Office är

Jämtlands och Västernorrlands län har som vision att vara en aktiv och framgångsrik region i Europa. För att kunna vara det behöver regionen aktörer som är förtrogna med hur EU-arbetet bedrivs och som kan identifiera regionens medverkan i EU. Genom Mid Sweden Office kan regionen få ut mer av sitt medlemskap i EU. Då Mid Sweden Office finns på plats i Bryssel är regionen förberedd när det kommer nya initiativ från EU-institutionerna. Regioner blir genom detta arbetssätt deltagande i utformning av policy, direktiv och finansiering.

Mid Sweden Office jobbar inom sju prioriterade områden:

- Forskning och utveckling
- Infrastruktur och transporter

kunskapsspridning. Aktiviteter som regionkontoret kan ha är att bevaka viktiga EU-politiska nyheter för regionen, arrangera studiebesök, jobba med partnersök för EU-projekt, lobbya, ge stöd och information vid projektansökningar. Vidare arrangerar de informationsträffar, seminarier och konferenser. De samarbetar på vissa områden tillsammans med andra regioner i liknade situationer där man jobbar med gemensamma frågor. Mid Sweden Office har en hemsida <http://www.midsweden.se> och ger ut ett nyhetsbrev, Mid Sweden i EU. Nyhetsbrevet informerar bland annat om vad för projekt som utlyses för tillfället. Under 2009 har de en föredragsserie, "Why bother?" som behandlar varför man skall vara med i ett EU-projekt.

Sofie Pedersen presenterar verksamheten vid Mid Sweden Office.

Kommunförbundet Västernorrlands län, Kommunförbundet Jämtlands län, Landstinget Västernorrlands län, Landstinget Jämtlands län, Länsstyrelsen Västernorrlands län och Mittuniversitetet. Dessutom är Länsstyrelsen i Jämtlands län adjungerad huvudman. Organisationen består av ett kontor, bemannat med fem personer och en praktikant, på tre geografiskt olika platser, Bryssel, Härnösand och Östersund.

- Sammanhållningspolitik
- Näringslivsutveckling
- Miljö (inkl. energi och klimat)
- Folkhälsa och hälso- och sjukvård
- Turism

För att bevaka de prioriterade områdena arbetar man med bevakning av EU:s politikområden, EU:s transnationella och interregionala program, samt med information, nätverk och

Flera av oss fick säkert en bättre insikt i och förståelse för regionernas verksamhet och dess betydelse i Bryssel. Vad man också funderar över är vad Bryssel vore utan EU? Kanske betydligt mindre och mindre intressant.

Anita Eklöf

Vinnova i Bryssel

En annan verksamhet som studieregruppen bekantade sig med i Bryssel var Vinnovas. Maths Persson, en av Vinnovas två anställda i Bryssel tog emot och började med att berätta om själva myndigheten:

Vinnova bildades den 1 januari 2001 som en av fyra statliga forskningsfinansiärer.

Vinnova är en statlig myndighet under Näringsdepartementet.

Vinnovas speciella ansvarsområde är innovationer kopplade till forskning och utveckling – det vill säga nyskapande, framgångsrika produkter, tjänster eller processer med vetenskaplig bas. Myndighetens uppgifter är att finansiera den behovsmotiverade forskningen som ett konkurrenskraftigt näringsliv och ett välmående samhälle behöver, samt att stärka de nätverk som är nödvändiga kring det arbetet.

Budget 2008: 1,7 miljarder (som dubblas genom medfinansiering)
Anställda: 180 med mångsidig kompetens
Myndighetens säte är i centrala Stockholm

Europaprogrammen och Vinnova

EU:s ramprogram för forskning, teknisk utveckling och demonstration är EUs främsta instrument för att förverkliga de ambitioner som kommer till uttryck i European Research Area. Just nu befinner vi oss i det sjunde ramprogrammet som pågår 2007–2013.

Europaprogrammen/Vinnova

- En funktion på Vinnovas internationella avdelning
- Samlad NCP (National Contact Point) Organisation
- Primär målgrupp: Svenska forskare, företag, institut, universitet, högskolor och olika vidareförmedlare (t ex EU-handläggare)
- Kontor i Stockholm och i Bryssel
- 12 anställda - 10 i Stockholm och 2 i Bryssel

Varför forskning på europeisk nivå?

Med stöd av power point-bilder redovisade och kommenterade Maths Persson följande skäl:

Sammanföra och utnyttja resurser

- Resurser sammanförs för att ge en kritisk massa

- Utnyttja effekten på privata investeringar
- Samverkan och komplettering av stora vetenskapsfrågor

Gynna humankapitet och framgångar inom vetenskap och teknik

- Stimulera forskares utbildning, mobilitet och karriärutveckling
- Förbättra vetenskaps- och teknikkapacitet
- Stimulera forskningskonkurrens

Bättre integration av europeisk FoU

- Skapa en vetenskaplig grund för europeiska politiska utmaningar
- Uppmuntra samordning av nationell politik
- Effektiv jämförande forskning på EU-nivå
- Effektiv spridning av forskningsresultat

Vad gör då Vinnova?

- Bevakar ramprogrammets utveckling/innehåll
- Rådgivning (inkl. juridisk rådgivning)
- Information via nyhetsbrev, webb, infodagar, konferenser, personliga besök, Konsultationer, kursverksamhet, föreläsningar, EU-projekt, nätverk
- Statistik och analys av det svenska deltagandet
- Hjälper företag, universitet m fl med partnersökning

Gunilla Sterner Kumm

berättade om forskningsstöd inom EU. Vetenskap anses vara en angelägenhet för gemenskapen. Som vanligt, krävs tid för att skriva en ansökan som kan accepteras av EU. Att satsa på forskning är okontroversiellt i Sverige, men mer problematiskt inom EU. Ett mål är att investera i gemensamma anläggningar för forskning.

För EU har som mål att bli ledande inom forskning (läs; överträffa USA). Det finns ju 500 miljoner innevånare inom EU. Målet är att få fram banbrytande forskning. Därför satsas stora pengar under lång tid till forskare. Maths framförde att tillämpad forsk-

Maths Persson på Vinnova i Bryssel

ning ger dock största avkastningen i BNP räknat! Vinnova ska hjälpa forskare och branschorganisationer att hitta projekt genom partnersök och hjälpa till att skriva ansökningar. Nya utlysningstexter publiceras i sommar. Vinnova kan ordna möte med project officer för att skriva en ansökan på bästa sätt

Erasmus Mundus

Genomförandeorganet för EU-programmen som berör utbildning, kultur och det audiovisuella området heter EACEA - Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Studieregruppen träffade Koem Nomden från EACEA, och han berättade om Erasmus Mundus, som är ett samarbets- och mobilitetsprogram inom högre utbildning och som syftar till att lansera EU som ett "centre of excellence".

Målet med Erasmus Mundus är att höja kvaliteten på den högre utbildningen inom EU. Programmet ska även öka den "interkulturella förståelsen" genom samarbete med länder utanför Europa.

Erasmus Mundus är helt fristående från delprogrammet Erasmus inom handlingsprogrammet för livslångt lärande. Nuvarande programperiod för Erasmus Mundus II är åren 2009 till och med 2013. Erasmus Mundus

institutionerna som ingår i konsortiet. Även utbildningsanstalter från så kallade tredje länder, det vill säga länder utanför Europa, kan delta.

Konsortier ansöker om att få upprätta gemensamma program till EU-kommissionen under de ansökningsomgångar som den utlyser. Kommissionen godkänner program för perioder om fem år.

pendium vara högre för studenter och doktorander från icke-europeiska länder än för europeiska studenter och doktorander.

Erasmus Mundus-partnerskap

Det finns även utrymme för universitet och högskolor i Europa att samarbeta med utbildningsanstalter i länder utanför Europa. Samarbetet kan bland annat gälla utbyten för studenter. Studenter och lärare/forskare från euro-

Koem Noormden berättade om Erasmus Mundus

består av fyra olika delar eller åtgärder som kan få finansiering från EU.

Gemensamma Erasmus Mundus-program

Universitet eller högskolor från minst tre europeiska länder kan bilda ett konsortium för att upprätta gemensamma master- eller doktorandprogram. Programmen ska bestå av studier och forskning vid minst två av

Erasmus Mundus stipendier

Studenter och lärare/forskare från europeiska länder och från tredje länder kan få stipendier från EU för att studera alternativt bedriva forskning eller undervisa vid de gemensamma programmen.

För att locka personer från tredje länder till de gemensamma programmen ska beloppet för ett heltäckande sti-

pendium och tredje länder kan ansöka om stipendium för att delta.

Marknadsföring av europeisk högre utbildning

Offentliga och privata organisationer som är verksamma inom utbildningsområdet kan också söka finansiering från Erasmus Mundus för att genomföra projekt som på olika sätt marknadsför europeisk högre utbildning.

Konferensbidrag till NU2010 senast den 28 februari 2010

NU2010 – dialog för lärande äger rum den 13 – 15 oktober 2010. Konferensen vänder sig till alla inom högre utbildning som är engagerade i undervisning och pedagogisk utveckling.

NU-konferensen är Sveriges största mötesplats för utveckling av högre utbildning. NU, som står för nätverk och utveckling, ska vara en vartannat år återkommande nationell konferens för alla som är engagerade i svensk högre utbildning. Huvudsyftet med konferensen är att främja pedagogiskt utvecklingsarbete genom att erbjuda en mötesplats för spridning, dialog och debatt.

Plats för konferensen 2010 är Aula Magna vid Stockholms Universitet, och lokal värd är de högskolepedagogiska och IT-pedagogiska enheterna inom Stockholm-Uppsala universitetsnätverk.

NU2008 anordnades av NSHU i Kalmar i maj och var en fortsättning på ett antal tidigare konferenser. Dels Netlearning, som Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet anordnade 2002, 2004 och 2006, dels Utvecklingskonferensen som Rådet för högre utbildning anordnade 2003 och 2005.

Nu är det dags att tänka på hur du kan bidra till konferensen. Du är välkommen att hålla en presentation, leda en workshop, föra ett rundabordssamtal

eller bidra till samverkan på det öppna torget.

Deadline för abstracts är den 28 februari 2010.

Läs mer om konferensen på www.nu2010.se

Per Distans läsare önskas en god jul och ett gott nytt år!

Välkommen med material till Per Distans eller SVERDs nyhetsbrev på nätet! Skicka gärna ert textmaterial via e-post (kansli@sverd.org) eller till PD:s redaktör gunilla@sverd.org i form av rtf- eller docfil. Foton i pappersformat eller digitalt är välkomna!

SVERDs kansli, Box 3033, 871 03 Härnösand
Telefon: 0611- 201 14, 070- 576 23 21
E-post: kansli@sverd.org, URL: www.sverd.org